

Megjelenik havonként
háromszor, egy-egy
íven, negyedréti alakban,
közhasznú tartalommal.

Előfizethetni egy
idényre, vagyis félévre:
helyben, házhoz hordás-
sal 1 ft 50 kr., vidékre,
postán küldve 2 ft.
Egyes szám ára 10 ujkr.

HORTOBÁGY

FOLYÓIRAT.

Előfizetést elfogadják
a helybeli könyvtárak,
Borsos Ferencz
gyógyszerész ur, és a
szerkesztő.

Minden e folyóiratra
vonatközo levelek a
szerkesztőhöz (Szé-
licza 2465-dik szám)
intézendők.

1861.

4. szám.

Dec. 1.

Pályázati hirdetés.*)

A debreczeni Szinügyegylet választmánya ezennel
következő feladatra nyit pályázatot:

*„Készíttessék egy társadalmi vigjáték.
Tárgyát a szerző bárholnán meritheti és tet-
szése szerint dolgozhatja fel, de mulhatlan
kellék, hogy a mű alkalmi, politikai vagy er-
kölcsiséget sértő ne legyen, és egy színházi
estét betöltsön.”*

Pályadíj: ötven arany aranypénzben,
mely az előadásra érdemesített művek között re-
lative legjobbnak okvetlenül kiadatik.

A pályaművek idegen kézzel tisztán leiratva,
fűzve, jeligével és a szerző nevét rejtő jeligés
levélkével szokás szerint ellátva, legfőlebb jövő
1862-dik évi február 15-dik napjáig, szinügy-
egyleti elnök Farkas Ferencz urhoz küldendők.
E határidőn túl érkezendő művek nem pályázhatnak.

A pályázás a határidő előtt is megkezdetik,
mihelyt előadásra érdemes művek beérkeznek.

A pályaművek közül, azok bocsáttatnak (a
beküldés időrende szerint) előadásra, melyeket a
szinügyegyleti választmány előadhatóknak vélemé-
nyez, a pályadíjnak odaitélését pedig, a színházi
közönség véleményének tekintetbe vételével, egy
később megnevezendő 5 tagu bizottmány teljesíti.

A pályázati első előadás brutto jövedelmé-
nek tíz száztólja az illető szerzőé. A nyertes mű-
vel szerzője rendelkezik, csupán azon jogot tartja
fenn magának a szinügyegylet, hogy azt Debreczen-
ben, bármikor és bárkik által, díj nélkül adathassa.

*) Kéretnek a hazai lapok e hirdetés felvételére.

Vélemény

a francia mértékrendszer behozásáról.

A debreczeni kereskedelmi s iparkamarát*) a m. kir. helytartótanács f. é. október 23-kán (62,957.sz. a.) kelt leiratában a mértékrendszer érdekes tárgyá-
ban véleményre híván föl, a kamara,
véleményes jelentését következőkben
terjeszté elő.

„Azon okszerű intézkedésektől,
melyeket hazánk szellemi és anyagi
erőinek pangó helyzetéből leendő kie-
melésére s összhangzatos fejlesztésére
nézve a jövőtől várhatunk, a kamara a
mértékrendszer reformját nem tudja s nem is
ohajtja külön választatni. És annyiban a leghat-
tósabb előlépést véli látni a német szövetségi
gyűlés Bizottmányának előtte fekvő javaslatában,
hogy e javaslat a francia meterrendszert
csaknem egész terjedelmében elfogadjja. Mert
hazánk is, minden oldalú viszonyainál fogva, a
mértékrendszer reformkérdésének, a maga módja
szerint leendő szönyegre hozatala alkalmával, két-
ségen kívül azon helyzetbe fogott volna jutni,
hogy mintán magának saját mértékrend-
szere nincsen**), a fenálló mértékrendszerek

*) A kereskedelmi és iparkamarák intézménye egy azok
közül, melyek a mostani sekinnsebenn világban ég és föld közt
függének. Annál nagyobb dicsőség a debreczeninek, hogy ma-
gáról e cikkhez hasonló életjelt tud és akar adni, s az egykor
virágzott, de mostoha körülmények közbenjöttével megszűnt
iparegyesületet, legalább vidékileg pótolni igyekszik.

**) Valamint másnak sincsen a franczián kívül.

közül olyat alkalmazzon, mely legokoszerűbb s ennélfogva hivatva van arra, hogy azt az idővel hatadó nemzetközi érdekek fejlődése fokontint és mindinkább általánosítsa. E mértékrendszer pedig a földgömbön egyedül a mètre-rendszer. — Semmi kétsége sincsen tehát ezen kamarának a felett, hogy hazánk törvényhozása a mètre-rendszer azon esetben is elfogadandotta volna majd, ha ebben őt a német szövetség Bizottmánya ily szerencsésen meg nem előzi. — Mely meggyőződésénél fogva s ily tiszta kérdésben a kamara véleményének indokolására minden részletekbe bocsátkozást, valamint a mètre-rendszer alkalmazásának bővebb taglalását is fölöslegesnek, és ez utóbbira nézve csupán csak észrevételeiképen véli a következő pontokat fölemlíthetőknek.

Helyzetünknel fogva a tudományos ismeretek mezején legalább is egyenlő mértékben találkozzunk a francia mètricus rendszert és más rendszereket használó irodalmak forrásaival. És mivel e téren az okszerűséget mellékviszonyok hatalma legkevésbé korlátozza, tehát hazánk újabb időkebeni tudományos mozgalmában, mintegy ösztönyszerűleg indult meg a méter-rendszer alkalmazásának terjeszkedése. Hogy a tudományok e példáját a gyakorlati élet s az egyetemes ipar különböző elágazásain is számosan követik s ezek némelyikén az illetők ezt követni némileg kényteleníttetnek is, ezt tagadni nem lehet.

De továbbá a nyelvünkbeni mérték szónak a mètre-rel összeesése, a mércze, mértföld, mérő, és több, más szavakban egyenes és következetes értelme, sok oly nehézségeket már eleve elhárítottaknak enged tekintennünk, melyekkel más nyelveknek a mètre-rendszer alkalmazásánál kikerülhetlenül meg kell küzdeniök. Nekünk az 1 mètre azonnal lehet 1 mérték, a decamètre, hectomètre, kilomètre = 10 mérték, 100 mérték, 1000 mérték stb. a decimètre, centimètre, millimètre = tizedmérték, századmérték, ezredmérték; s ezzel az általános hosszmérték rendben van. A különös hosszmértéknél a rófelesvén, egyedül a mértföld marad fenn. Az általános területi vagy négyszög mértékeknél az 1 □ mérték = 1 □ mètre, és 1 □ századmér-

ték, = 1 □ centimètre hamar élelet nyerhetnek. A különös területmértéknél az egyetlen hold lenne, mely kivételes meghatározás alá esnék; és miután hazánkban 200 □ öltől 9000 □ ölig (a debreczeni egy nyilas föld = 9000 □ öl) oly sokféle földterületmérték van szokásban, — e meghatározásnál alig volna valami üdvösebb, oly formán, hogy a mostani 1 holdnak megfelelné $\frac{1}{2}$ hectar = 5000 □ mérték = 1389, 95... □ öl s egyéb alsóbb s felsőbb fokozatokat az ezer □ mérték = 277, 99... □ öl fokozatosan jelölné egész a 10,000 □ mértékig = 1 hectar = 2779, 9... □ ölig. Az általános köbmérték lenne az 1 köbmérték = 1 köbmètre s ennek alsóbb osztályai az 1 köb-tizedmérték, 1 köb-századmérték = 1 köb decimètre, 1 köb centimètre stb. Különös köbmérték, (helytelenül ürmérték) lenne az 1 mércze = 1 litre = $\frac{1}{1000}$ köbmérték = 1, 183027 magyar itcze; a 10 mércze = $1\frac{18}{100}$ kanta = 1 decalitre = $\frac{1}{100}$ köbmérték; a 100 mércze = $1\frac{18}{100}$ cseber (öreg cseber) = 1 hectolitre = $\frac{1}{10}$ köbmérték = $1\frac{9}{10}$ pozsonyi mérő, csaknem = 1 pesti mérő. A súly vagy helyesebben terehmértékül a $\frac{1}{2}$ kilogramm = 0, 89284... font, tehát közel $\frac{9}{10}$ font = $\frac{1}{2}$ mércze tiszta víz terhe 4. c. hő foknál mérve, szintén maradhatna s nálunk ennek tizedes fölosztását az a körülmény sem akadályozhatná, mely a német szövetségi bizottmány véleményében a 31. lapon az új font tizedes fölosztását javaslatba hozni nem engedé. Végre hazánk ősi korszakában a két — ugyszólván legérdekesebb t. i. az érték és szeszesitalok mértéke már a tizedes felosztást követte, a forint 100 dénárra lévén felosztva, s a cseber = 100 itcze, a kanta = 10 itcze ma is sok helyen s így éppen vidékünkön is a bor s egyéb szeszes italok mértékeül használtatván; sőt a német szövetségi Bizottmány véleményének 18. lapján felhozott azon nehézségtől sem kell tartanunk, hogy a decimètre = 1 tizedmérték felosztást a rendszerben meghagyni czélra vezető nem volna, mert a kinek szüksége nem lesz reá, az az ezredmértéket — millimetre — sem fogja használni.“

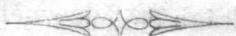

A falevél.

Arnault után francziából.

Letépvé ágról fű a szél
 Felém, szegény száraz leveél.
 Hová lebegsz? — „Nem tudom.
 Viharzuza tölgygyel kidőlt
 Egyedüli gyámolom:
 Azóta a merre süvölt
 A dél vagy északnak szele,
 Idestova megyek vele;
 Erdőből sík rónatájra,
 Magas bérczről völgyhomályba.
 Nem félek, nem panaszkodom:
 Megyek, hova a szél ragad,
 Megyek, hova minden jutand,
 Hova a borostyán s vele
 Megy a rózsának levele.

Kadarecsy.

Közelet.

A Nagyváradon építendő színház ügye e pillanatban nem a legjobb lábon látszik állani. Egy tudósítás szerint, a politikai események miatti kedvetlenség e térre is átment, és az ügy iránt eddig buzgott befolyásos egyének, ha tevékenységeiket egészen meg nem szüntették is, de azzal egy időre felhagytak.

Ezen csak csudálkozni tudnánk. Hiszen minél messzebb szorítottunk a cselekvés egyik teréről, annál nagyobb buzgalommal kellene a másikra lépniünk, minél inkább fenyegetve látjuk nemzetiségünket, annál nagyobb szorgalommal kell azon oszlopokat építgetniünk, melyek azt támogatják. Nagyvárad épen úgy, mint Debreczen, csak szégyenesen tudott eddig egy-egy gyöngye szintársulatot, az év egy rövid szakán át eltartani, de ha Debreczen példájára Nagyvárad is színházat építne, s a színészet állandósítására eszközökről gondoskodnék, akkor egy, mindkét városban felváltva működendő társulat (akár Reszlerék, akár mások) nagy erővel, és az állandóság előnye mellett aránylag kevesebb költséggel szervezhetné magát. Hogy minő haladás lenne azán ez a művészetben, s mennyi nemesb élvezetet nyerhetnénk így, egymást kölcsönösen támogatva? ezt nem szükség magyaráznunk, valamint azt sem, hogy míg a színész vándorbotra támaszkodva, bizonytalanságban tévelyeg, addig nem követelhetünk tőle valami nagyszerűt.

Egyébiránt ama tudósítás írója könnyen tévedhetett. Mi hinni akarjuk, hogy Nagyvárad lelkes zászlóvivői, a mi barátságos megjegyzéseink nélkül is erélyesen működtek volna a színházépítés eszméjének valóstításán, melynek sikere a kellő lelkesedés mellett kétségtelen. Annál fogva bizunk buzgalmokban és ohajtva várjuk a czáfolatot.

A helybeli ref. tanuló ifjuság, ezen nemes sarjadék, melyből a nemzet meg-megrítkülo erdejének egy része időnkint kiegészül, soha nem marad hátra, ha érdemek elismeréséről, tettek szellemi jutalmazásáról van szó. Többi közt tavaly elhatározta, hogy Csokonai Vitéz Mihály születés napját évenként megünnepli s az első ünnepet nov. 17-kén, a költő születésének 88-dik évnapján meg is ülte.

Az ünnepély tárgyat emlékbeszédek, szavalmányok és értekezések képezék, melyeket a főtanodai önképezde derék ifjai készítettek és adtak elő. Így az ünnepélyt megnyitó elnöki beszéd után Bíró Károly olvasta fel még a múlt évben pályadíjazott értekezését, mi közben az ünnepelt szerény arczképe megkoszoruztatott. Ezt követte Cserna Károly egy magyar arany pályadíjt nyert költeménye, egy nemkülönbben pályadíjazott költemény, Bihari Ferencztől és Balogh Ferencz dicséretet nyert ódája. E művek közül kétfő a helybeli casino által múlt évben kitűzött pályadíjt nyerte el, és nyomtatásban már meg is jelent. Végül Illyés Lajos olvasta fel a korán elhunyt Kovács Gyula Csokonai dicsőítésére írt költeményét, mely meghalóan olvadt az nemzetiségünk szent éneke, a Szózat dallamába, melyet a főtanoda legközelebb érdekeltjei és tanuló ifjuságból álló, nagyszámu közönség lelkesülten énekelt.

Kár, hogy az ünnepélyen városunk hölgyei és férfiai alig voltak képviselve, mit annak tulajdoníthatunk, hogy a rendezők az ünnepély köz tudomását feltételezván, azt legalább ezen első alkalommal közhírré nem tették. Ennek kell tulajdonítnunk, mert Debreczen közönsége nagyon kegyeletos, és hasonló ünnepélyeken nagy számmal szokott résztvenni; miből ismét azon következtetést vonjuk, hogy ha a körülmények változ-

*

tával, befolyásosb egyéneink közül valaki évünnepeket rendezne e város megdicsőült jeleseinek (eféle ünnepélyek hasznáról a mult évben elég alkalmunk volt meggyőződni), ezáltal közohajtás teljesítenék.

A legjelesb francia folyóiratok egyikében, a *Revue d. d. Mondes*-ban, Bontoux ur, a déli államvasutttársulat főmérnöke, érdekes cikket közöl azon viszonyról, melyben Magyarország földipara, a külföld élelmezésével áll. B. ur azt mondja, hogy az orosz és dunafejedelemségi belviszonyok által okozott és kétségtelenül még okozandó hiányt pótolni Magyarország, azon Magyarország van hivatva, mely már most is évente több millió köből gabonát képes a külföldnek adni (f. é. aug. 1-től okt. végeig harmadfél millió mérő magyar buza szállított Pestről, a Dunán, felfelé; a vasutakon szerte pedig oly nagy volt az idei gabna-szállítás forgalma, hogy az igazgatóságok több ízben kénytelenek a gabonafölvételt egy-egy időre megszüntetni), s mely kedvező geographiai fekvése és termelési viszonyai mellett, földmívelési és közlekedési eszközeinek fejlődése folytán, a mostani arányt könnyen megtöbbszörözheti és a Feketetenger nagy fontosságu gabnakereskedelmét, magához ragadhatja.

E cikk bizonyítja: mily figyelemmel tanulja és méltányolja a külföld, hazánk belgazdasági-erőviszonyait, és mily fontosságot tulajdonít oly körülményeknek, melyek jelentőségét a mult idők gondtalansága fel nem ismerte, hasznosítását pedig a jelenkor, annyi szellemi és anyagi nyomás miatt nem eszközölhette. Igaz, hogy hazánk, a külföld élelmezésével szemben, termelési eredményének az eddiginél magasabb fokozására van hivatva. De hogy e hivatásának megfelelőhessen, arra nézve nyugodt kedély, a számítás biztossága, szellemi tehetségeink fejlesztése, számtalanfelé szagztatott anyagi erőnknek a nyüg alól felszabadítása, szóval épen az szükséges, a mi egy idő óta zár alatt van hazánkban. Mihelyt e zár lehull, teremni fog nálunk az ismeret, mint a virág; folyni fog a befektési tőke, mint a vér ép ereinkben; szétiramodnak a csatornák kö, és vasutak, mint villámok az égen; bányászat, földmívelés mű

és gyáripár egymásba kapaszkodva merülendnek fel a mostani tespedés fertőiből.

Bontoux ur, a mint látszik, nem nomen et omen halat, vagy is nem oly „mindenre jó” ember (*bon à tout*), minőt nevének kiejtése eszünkbe juttat, hanem gondolkozó fő, ki nem szorult arra, hogy tollát légvárak rajzolgatásával koptassa, mert eszmevonalait oly mérv szerint rakta papírra, mely a valóval atyafiságban áll. Ő velünk együtt nem hiszi, hogy hazánk említett hivatása, csupán azon néhány speculans markáig terjedő alapon nyugodnék, kik néhány köből magyar buzát világot látni küldenek, és a kik bizonyára még egy termelőt sem boldogítottak (?) többel, mint legfőlebb egy évi drága előlegezés erejéig.

Adja isten, hogy gondolataink e tárgy fölött a B. uréival egy uton — s ha kell: vasuton — járjanak, s a valósulásra ne sokáig várjanak.

A M. O.-nak azt írja egy debreczeni r. levelező, hogy a Csokonaiszobor felállítására gyűlt adományok az Emlékkerttársulat rendelkezése alá fognak jutni. Az E. t. — úgy tudjuk — még csak arra nézve tett lépéseket, hogy ezen adományok hol és mibenléte fölől szerezzen magának tudomást, de a jövőbe nem bir oly biztos szemmel tekinteni, mint r. l. ur. valamint arról sem merne még jót állani, hogy sorsjátékát tánczvigalommal fogja-e összekötni. R. l. ur szintársulatunk jelesbjei közt Foltényinét is említi. Ezt a derék dámát nincs szerencsénk ismerni. Annyi bizonyos, hogy Debreczenben nem szerepel. A „Hortobágy”-hoz nem sok reményt köt r. l. No! ez a csapás még nem halálos. Annál derekabb lenne, ha r. l. ur tetszését valahogy mégis ki tudnánk érdemelni, s legderekabb, ha r. l. ur kétségbeesés helyett, egészséges, jó cikkekkel igyekeznék a Hortobágyot érdekesíteni.

Nov. 27-kén, viradatkor, tűz ütött ki a varga-utcza 2288-dik sz. házban, s annak egy részét elhamvasztotta. Hogy több kár nem történt, azt leginkább a közellakók tevékenységének köszönhetjük, mert a fecskendőknek vízhiány miatt nem sok hasznát lehetett venni. A tulajdonos szegény özvegy asszony, ezelőtt biztosítani szokta házát,

de ezt tenni, szerencsétlenségére, az idén elmulasztotta. Elég alkalmat nyílt gondatlanságát megbánni. A tűz eredetét eddig nem lehetett kipuhatolni.

A Színügyegylet múlt heti választmányi ülésében két szín- és egy dalmű megszerzését határozta el. Még ugyan nem került tárgyalás alá, de a választmányi tagok és színház látogatók közül többen komolyan gondolkoznak oly eszközökről, melyek által a színészetet Debreczenben, már most is állandósíthassák. Felmerült egy oly eszme is, mely szerint Reszler egy hónapi kirándulást tenne társulatával Miskolcra, de ezen eszmének a bérő közönségben — úgy látszik — sok ellensége van. Örvedetes dolog, hogy köztünk sokan vannak, kik a színészetet egy óra sem szeretnék nélkülözni.

Mult számunkban hibásan említettük, hogy a londoni világkiállításra Debreczenből négy kiállító jelentkezett. Az ötödik Szepessy Antal K. ur, ki újvárosi ostorokat jelentett be.

A kik t. olvasóink közül e rovatban, ártatlan nagyvilági jegyzetkérők folytatását várják, azokkal tudatjuk, hogy a helybeli cs. kir. rendőrség ránk parancsolván, ezentúl se politikáról, se vallásról, se kereskedésről, se földmivelésről, s több eféléről nem szabad beszélnünk, mert az mind nincs programmunkban. Programmunkban csak az van, hogy a színészeket czibáljuk. Szerencsénkre be van bizonyítva, hogy a világ: szinpad, az emberek: színjászok, és így nincs miért panaszkodnunk tárgyihiány miatt.

Beküldettek: A Gombostű mutatóványa száma. A „Gombostű“ szépirodalmi társaséleti és divatlap lesz, különösen nők számára. Szerkeszti Rózsaági Antal. Megjelenik hetenkint egyszer. — Ára évnegyedre 3 forint, és így tovább.

Müller Gyula alkotmányos nagy naptára, kimerítő alkotmányos tiszti czimtárral. Ára 1 forint 50 krajár. A szépirodalmi rész gyöngyét Petőfi Sándor „Apostol“ című nagyobb költeménye képezi, muszkadivatu kihagyásokkal, és botrányos ferditéssel, melyet a Sz. Figy. érdeke szerint megrótt.

Mindjárt utána egy „Rejtélyes öreg ur“ következik Balázs Frigyesről. Ez a beszély — rá — aláírással, francziából fordítva, már az 1841-ki Athenaeumban is megjelent. Állításunk bizonyítása végett egy kis kóstolót közlünk itt belőle.

Naptár.

... a társaság nem volt számos, de válogatott s legjobb kedvvel áztatá a bajtárs új váll-rojtjait, mint a dzsidások műnyelvén mondatik, midőn az ujan előléptetett bajtárs ünnepeyes áldomást ad barátainak.

A bajtárs kapitányává lőn. A gomblyukba fűzött veres szalagot az ifju ember Olaszország forró éghajlata alatt méltán megérdemlé, s igen jól állott halvány férfias szép arczához, melynek kihívó tekintetét a nyalkán felpödrött bajusz csak emelé.

Athenaeum.

A társaság nem volt számos, de válogatott s legjobb kedvvel áztatá a bajtárs új váll-rojtjait — mint a francia katonaműnyelvén mondatik, midőn az ujan előléptetett bajtárs ünnepeyes áldomást ad barátainak.

A bajtárs kapitányává lőn, a gomblyukba fűzött veres szalagot az ifju ember Afrika forró homokán méltán érdemlé s igen jól állott halvány, férfias szép arczához, melynek kihívó kifejezését a nyalkán felpödrött fekete bajusz csak emelé.

stb. B. Fr. azt nyomatta ez utánnyomat végére, hogy „D. alapeszméje után,“ s azt hiszi, hogy ezzel kimentette magát.

Ugyanezen B. Fr. mult évben „Gömöri titkok“ című könyvet csinált, melynek a Cs. K.-ben közölt mutatóványa „A ház becsülete,“ az 1839-diki Athenaeumban „Lisbert“ czim alatt jelent meg. Ebből is közlünk egy kis összehasonlítást:

Gömöri titkok.

— Ilyen tavaszi este történt, hogy egy hölgy, s egy utilag öltözött ur állott a kastély sétatombján, egymással csevegve; míg néhány lépésnyire oldalvást magas, komoly tekintetű férfiú járdalt föl s alá, hosszú török pipából dohányozva.

— Minő tisztá a levegő! — monda az ifju; — mi tisztán ragyognak a csillagok, s mily huzelgve hozza át a szél a virágok illatját hozzánk. — Hogyan lehet a természet ily mosolygó s vidám, mikor néma bu alatt megrepedő szívek vannak. Mondja asszonyom, nem iszonyu kigunyolás ez az égtől?

Athenaeum.

— Ilyen tavaszi este történt, hogy egy hölgy s egy utilag öltözött ur állott a várterraszcán egymással csevegve, míg néhány lépésnyire oldalvást egy magas, komoly tekintetű férfiú járdalt fel és alá, hosszú török pipából dohányozva.

„Minő tisztá a levegő, — monda az ifju — mi tisztán ragyognak a csillagok, s mily huzelgve hozza által a szél a homok illatját hozzánk. Hogyan lehet a természet ily mosolygó s vidám, mikor néma bu alatt megrepedő szívek vannak. — Mondja kegyed drága asszonyom, nem iszonyu csufolódás ez az egektől?“

E tények magokban véve is a legszigorubb megrovást érdemlik. De hogy plagiator ur azonfelül az első mű főszereplőjévé Bemet, a feledhellen jó öreg Bemet teszi, a másodikévá pedig Sz. Géza festészt, mely név alatt mindenki a ko-

rán elhunyt Szilassi Gézát kénytelen sejteni, — ez már még a megrovásnál is többet érdemel.

Debreczen polgáraihoz.

A tegnapelőtti pesti lapokban Jankó Vincze, pesti gépgyárnok, egy felszólítást tesz közzé, a jövő évi londoni világkiállítás ügyében. Jankó ur belátván, hogy az okt. 15-ig bejelentett cikkek, kis mérvök miatt, Magyarország belgazdagságát nem képviselhetik, saját felelőségére 3000 □ lányi tért foglalt le, és azon hazánk összes kereskedelmi iparát kiállítani szándékozik. A kiállított cikkek mellé statisztikai jegyzeteket, és rajzokat kívánna mellékelni. Természetes, hogy ezen feladatnak, Jankó ur egyedül meg nem felelhet, hanem szükséges, hogy vállalatában őt minden hazafi tehetségéhez képest segítse, s támogassa. Mi kötelességünknek ismerjük ez ügyben minden tehetőt megtenni, és bizodalommal kérjük t. polgártársainkat, hogy minket e vállalatban, kiállítható cikkek, ajándékok, pénzbeli adományok, vagy csak utasítások és figyelmeztetések által is segíteni szíveskedjenek. Az egyes tárgyakat Dec. 15-éig kell bejelenteni, de Pestre jövő évi Jan. 15-éig lehet felküldeni. Nincs oly tárgy, mit e célra fordítani ne lehetne, annál fogva bármit és bármennyit szívesen fogadunk t. polgártársainktól és az ajánlott tárgyaknak Pestre szállíttatását — ha szükséges — magunkra vállaljuk.

A „Hortobágy“ szerkesztősége.

Vérhigító.

Csötörtökön Miklós estéje lesz. Ilyenkor más vidékeken „Mikulások“ járnak szét, s ijeszgetik a gyermekeket és gyermekembereket. Azon Mikulással, melyet itt közlünk, egy Miklós-estén, jeles költők: Szemere Miklóst ijesztgette egy tréfás ismerője.

Ügyvészet,

Szemere Mikluzs, önomatista eregeti nyelvből lefordulta Károl Welkinszky. 859-ből.

Mikluzs! ides Mikluzs! tied neve napja
Szemenybe ürünek könyeket lecsápa.
Gyuttem azír én is tot sányáros feldtul,
Laborecz mentijin rusznyag kezepetrul.
Gyuttem elmondani, halgosa ed keveset,
Zana nyelen párok sorokat, verseget.
Te magyar törzsikes, ne kinevesd engem
Merd ugy, ad animam, semid sem verseügém.
Ha is te kis zember, de szived erüzs, nagy,
Az bojtáshoz se már, se tilen meg nem fágy.
Kis ember... semid az, de puíta derig!

Nem nikor versedbe tiedbe az kerig.
Te irod sok szipet, gyenyeru mágyárul,
Szó minden penátul gembelu kanyárul.
Bajgos tied verseg, naturalvicz, humor,
Ha busulsz, magad is csak zizolsz mágyár bor.
Te sok esze minden irod trefálságod,
Még se van egyed se bene unalságod.
Nád veztesig, hogy elbujod sok fragmentum,
Betig nevetisre van bene talendum.
Sag te azok ad be bojtáskám tipusba,
S egiz ország fuja neked eremtusba. —
Te sokat emelgecz versibe lánkebel,
De nem tucz pájtába hán a buzakebel.
Nem tucz: hán rozsz, árpa, zab, krompéj, kenderi,
Nem tucz: hán pinczébe borhordó heveri?
Nem tucz: mi a bukeny, luher, szina, szalma,
Gondolz hogy teremdzis ollan mint vadalma.
Más maria sem nismersz, sag Pegaz, ki veled
Repul kerneskerul, mikor megnergeled.
Eszid ambrozia, iszod ambroznektar,
Mégis ha gyusz haza, ihocz vagy mint tatár.
Mer ha a Helikon meg Parnoz bejáród,
Teli asztal iteg talod alig váród.
Ézs ki neked ezt ad: ileted párája
Ki házgongya tanczod sag egyedul járja,
Kárpád mellikibul te út akkor csáltál,
Mikor magan ilel analmos tanaltál.
Ez Nanika tied, angel ju felesig,
Van világba neked legtöbbit neresig,
Van is nad neresig: három barna lánkát
Nájas, fogadó szó, szelindek, barankák.
Tanuljak gazdólsag, klavikor pengetig
Tülü idezs remin magokat rengetig.
Iduka, Marika, meg ed kis sag várja,
Vilmair kel gyuni hamarab matkája. —
Nöde mar nem unlak tited Mikluzs bojtázs,
Ság elmondok egyszer igazi uhajdás:
Isten tited aldjön, minyajunkad iljen
Bubánat, cse, nimet, hazaba ne tirjen,
Fejed borostona ikicse sokoru,
Viruljon lontuczba boldogsók kozoru.

Károl Welkinszky.

Péterfia színház.

November 19-kén Reszler István színigazgató jutalmazt: Hugonották, Mayerbeer 5 felvonásos nagyszerű operája. — A jutalmazott (Raoul) kellő hangjánál volt, s kivált az első románzot, ugy a 4-dik szakaszban Sanca Annával (Valentina) a kettős dalokat jól énekelte, s mind ketten kitapsoltattak. — Térey Antonia (Valois Margit) hibátlanul éneklé dalait, s tartozunk azon elismeréssel, hogy a játékra s mimikára is gondot fordított; különösen sikerült az udvarhölgyek által kísért dala a második felvonásban, melyre ki is hivatott. — Baráthy (Marcell tegyvernök) hősiiesen megfelelt nem könnyű szerepének, mely kivált a lakoma alatti pattogó dalában sok fáradságot igényel. — Mezei, (Nevers gr.) mint mindig, most is helyesen, de ha jól vettük észre, talán nem nagy jelentőségű szerepe miatt, nem teljes kedvvel énekelte. — Tóth Lina (ap-ród) becsületesen elmondá dalát a levél átnyújtásakor, s kitap-

soltatott. Őszintén mondhatjuk az egész műről, hogy nehézségei daczára elég jól adatott; Szent-Bertalan éje némaképletben jól sikerült; a zenekar összevágólag működött. — A színház megtelt; — alkalmi vers is szórattott s elég ügyetlenül huzamos időközben, mi nem kis zajt idézett; — koszoru is lebegett alá az első függöny helyéről, másik egy értékes zsebórával a színpadon adatott át a jutalmazottnak.

Nov. 20. Kalmár és tengerész 4 felvonásos dráma, Czakótól. Zöldy (Kelenfi) szokása szerint jól fogta föl szerepe jellemét; csak külsejére van kevés észrevételünk: egy törvénytudó táblabíró lebegett szemünk előtt inkább, mint nagykereskedő; az igaz, hogy ez is bírhat táblabírói arc s egyéb külsővel, s megfordítva; de mégis van s kell lenni valaminek, mivel a kettőt megkülönböztetbetni. — F. Szabó Amália (neje) úgy a kaczer, mint a később magábatért s bűnbánó nőt igen szépen személyesíté. Sajnáljuk, hogy nem mondhatjuk ugyanezt Temesváryról (tengerésztiszt). Mintegy 2200 év előtt élt Athénben Demosthenész, kit előbb hibás nyelve s rossz taglejtése miatt szónoklata közben kigunyoltak; később egy tragoedus barátja megtanítá a tagok helyes mozgására, nyelvét pedig hosszas gyakorlat által tévén hibátlanná, a leghiresebb szónokok egyike lőn. — Sztupa (Arthur) az elomlott ember szerepét igen jól fogta fel, s jól is játszá; de talán nem tévedünk, midőn állítjuk, hogy ha oly arcczal akarja elrejtetni rosszasságát, sokkal simább, sokkal szeretetreméltóbb legyen, mert a legnagyobb hízlegések s hálálkodásai közben is igen rossz Lavater volt ma Zöldy, hogy álnokságát az első pillanatra észre nem vette. — Bánhidy Em. (Margit) egészen átérezte kis szerepét, s helyesen játszott, úgy Váczy V. is háládatlan szerepében. — Fehérváryné (nevelőnő) helyes játékával mindenki megelégedhetett. — Sánta a jó öreg aggódalmas szolgát kitűnően adá; — már az ilyen szerep neki való. — Temesváry kitapsoltatott!! — a többi nem.

Nov. 21. A troubadour, Verdi gyönyörű dallamos műve 4 felvonásban. — Reszler a czimszerepben jó hanggal bírt, s örömeinkre a színpalak közt énekelt, s az eddigi előadásokban még mindig kelletinél alantabb tartott dala is jól összevágott a zenekarral. — Mezei (Luna gr.) eleinte lanyhábban, később, mint tőle megszoktuk, kitűnően működött. — Baráthy (Fernando) szintén ügyesen betölté helyét. — Térey Ant. (Leonora) általunk jóformán minden részletében ismert dalait kifogás nélküli correctnességgel, s kedves színezettel éneklé; de mégis legjobban tetszett a negyedik felvonásban, különösen pedig Luna gróffiai párdalaiban; örömmel tapasztalhatni, hogy az éneklés mellett a játékban is előrehalad, és ezt nem is lehet eléggé ajánlani, mert a legjobb éneklést is csak a jó játék teszi sokkal kedvesebbé. — Sánta A. (Azucena) szép s erős nagy terjedelmű althangjához csak szerencsét kívánhatunk; e szerep egyike azoknak, melyekben őt hallani szeretjük; de nem veendő rossz neven, ha őszintén megmondjuk véleményünket, mely nem csak sajátunk, de igen sok műértőé is, — hogy hangjának örökös hullámzása (tremolo) által, mit az első jelenetben csaknem folyvást alkalmazott, oly szokást talál magáévá tenni, mitől ké-

sőbb csak bajjal, vagy éppen nem meneküld; mennyivel kedvesebb volt e hang például a börtönbeni jelenetkor, a maga természetes egyszerű simaságában, különösen midőn a kellő piano is alkalmaztatott; reméljük azonban, hogy ha magyar nyelvünket szabatosabban birandja, mindig kevesebb nehézségekkel kell küzdenie. — A kardalok igen jók voltak, különösen jól összevágott a cigányok chórusa. A zenekar is megállta helyét, csak a fuvolákra volt egy helyen némi kifogásunk. — Reszler és Sánta Anna, Mezei és Térey Ant. kihívásokkal s tapsokkal jutalmaztatnak. Általában véve e dalmű egyike azoknak, melyek e társulat által legjobban adatnak. Nézők szép számmal.

Nov. 23. Bánhidy Emilia javára: Csokonai szerelme. Irta Szigligeti. Bánhidy Emilia már csak azért is elismerést érdemel, mert jutalomjátékára nem választ holmi elavult silányságokat. „Csokonai szerelme“ nem remekmű ugyan, sőt a compilatio gyarláságaiban bővelkedik, de tárgya, vagy legalább főszemélye érdekes, mert egészen a mienk, debreczenieké. — Debreczen elég nagy számban is képviselte magát az emeleten és karzaton, de a földszint és zártszékek csaknem üresen maradtak. A jutalmazottat virágok, értékes karperecz és nyakékek lepték meg tisztelői. — Leginkább a mű képtelen alakjai és cselekvénye okozták, hogy az előadás, melyben a jutalmazott Lilla szerepét adta, jókora érdektelenséggel folyt le.

Nov. 24. A szigetvári vértanúk. Jókaitól. Ünnepi előadás, vasárnapi közönség előtt. Sztupa (Zrinyi) közmegelegedésre játszta azon szerepét, melyben egy mult alkalommal éppen nem volt szerencsés. Ezt azért említjük, mert általa bebizonyítottuk látjuk Szt. tehetségét, s annál több joggal hisszük őt figyelmeztetbetni, hogy kitűnhetésére mulhatlanul szükséges hangjának a kellő arányban mérséklése, változatossága, de mindenek felett a szereptudás. A többi szereplő közül is alig tudnánk valakit megróni.

Nov. 25. Egy tündérrege. Irta Leuven és Bruns-vik. E tündérregében a tárgy csupán gyermekeket mulattathat ugyan, de van benne egy szerep (Villani marquisnő) mely tágas tért nyit a művésznek alakító tehetségének. Nézetünk szerint a nagytehetségű F. Szabó Amália nem tüntette ki eléggé a 60 éves és az ifjú marquisnő közti különbséget. Egész megjelénésében alig tudtuk e kétalakuságot észrevenni. Hasztalan tesz egy-két ránczot homlokára, ha alóla piros arcot mosolygat és ősz fűrtöket fejére, ha alatta szép fekete haját enged látni. Így vén alakjában is mindig az ifjú vidor marquisnő állott szemünk előtt. Egy pápaszem talán minden bajon segített volna. Váczy V. (Zina) kellő élénkséggel és sikerrel, Foltényi (Malvoglio) habár itt-ott tulozva, általában elég jól adák szerepeiket. Diesérve kell itt megemlítnünk Foltényi jártasságát a masquirozásban. Csak rá kell nézni, s azonnal megismeri az ember, hogy marquist, grandot, lordot, tudóst, stb. játszik. Minap oly élethű olasz volt, minőt csak a macaroni hazájában vél az ember láthatni. Timár (Rodolfo) egyike a legnagyobb jövőű vidéki színészeknek. Azon fürgeség, melylyel enyelgőbb természetű szerepeit adja, azon ügyesség, melylyel a legcsekélyebb körülményt is előnyére felhasználni tudja, mindig hatásosak, olykor megle-

pók. Hanem arra a legőszintébb meggyőződéssel kérjük őt: ne hagyja magát ifju heve és a könnyű siker vonzereje által elragadtatni! ne folyamodjék művészi hírneve megalapítása végett művészietlen eszközökhöz, mert így akkor sem érne célzt, ha célzt érne. Ma szerepét nem tudta, hangjával (kivált az első felvonásban) pazarul bánt, többnyire egyenesen a közönséghez beszélt, erőszakosan csinált rögtönzésével pedig, melylyel egyébiránt az emeletből ledörgött contrabassot igen illemesen róttá meg, a szinpadit egészen tönkretette. Kis közönség, nagy hideg.

Nov. 26. A színházból eltolvajlott fuvó hangszerekben kárt vallott zenészek segélyére Tell Vilmos, Rossini felséges dalműve. — A gyönyörű nyitány, s általában az egész darab zenéje kitűnően adatott a zenekar által; de a fuvola most sem volt kifogás nélküli; sajnáljuk, de az elveszett hangszerekre alig valami jöhetett be a nézők kevés száma miatt. Reszler (Arnold) mind végig megtartá tiszta intonatioit. Sanca Anna (Matild) mindinkább-inkább látszik mérsékelni tudni erőteljes hangját, mit leginkább az Arnoldali kettősben örömmel tapasztalánk Baráthy a czimszerepben igen jó, sőt jobb volt mint az első előadáskor, de a Geszlerrel jelenetben ismét tulkiáltott az elégen. — Ugy hallók, hogy ő nem örömet türi az igazmondást, de azért elég vakmerők leszünk azt mindenkor egyenesen kimondani, — utoljára talán ő is fog szavunkban valami kis igazat föltalálni. Tóth Lina (fia) ma biztosabban énekelt mint először. Foltényi (Melchtal és Walter) mind két alakjában kielégítő. — Nem tudjuk okát, miért kellett ma ismételve Tóthfalusinak állani a szinlapon mint öreg Melchtalnak, s helyette ismét Foltényinek föllépni? ha ez a játék előtt kevéssel változik, rendén lenne tudtára adni a közönségnek, — mert így zavarba jő, hogy az öreg Melchtal leszuratik, s a második felvonásban már ismét megjelen. — Csabi (Leithold) ma könyebben megbirkozott a recitativokkal, de figyelmeztetjük, hogy midőn egy passust elrecitál, a végtagot ne nyujtsa meg, mert kivált ha rövid a szótag, igen rosszul veszi ki magát, ha megnyujtatik. — Az egész előadás sokkal jobb s összevágóbb volt, mint első alkalommal, s az igazat mondva, nagyobb közönséget érdemelt volna.

Nov. 27. E szinpadon először: A z első beteg, vigjáték egy felvonásban, francziából fordította Mártonffy Frigyes. Egy orvos, ki első betegét (nem honn ülve, hanem szerte barangolva) keresi; egy niaise kis leány, ki 16 éves, zárdában nevelkedett, még sem tudja (?) mi az a szenvedély? egy másik, a ki ezt az iskolát már kijárta; egy ifju, ki házasodni indul, utközben egykori szeretőjébe botlik, s ennek kedvéért az ujabbat teszi egykorivá, és egy öreg szolga, kinek két szenvedélye van, egyik, hogy kutyáját mindenekfelett szereti, másik, hogy siket, — ezek a mellékszempélyek. Főszemély Castor, egy mellbeteg vizsla, mely betegségével kétségbejeri a vén szolgát, szerelemföltővé teszi az ifjut, szívbéli fájdalmakra indítja a kisasszonyokat, és marhadoc-torrá degradálja a barangoló Aesculapot. A bohózat ötletei nem

természetesek ugyan, de elég mulatságosak arra, hogy a művet nagy pihenés után, ismét kaczagva nézhessük végig, a mi ugyan szinműveknél nem czél, hanem csak eszköz. A fordítás elég könnyed és folyékony. De figyelmeztetnünk kell a fordítót, hogy az a „passion“ melyet Albertina emleget, nem „szenvedély“, hanem „szerelem“, s hogy magyar nyelvünkben határozatlan nemszócika nincs. Sánta (Rigaud) nagyon mulatságos siket szolga volt.

Ezt megelőzte: A ki mer, az nyer, 2 felvonásos vigjáték. Francziából Remellai. A király szerepében Zöldy Róza (kezdő) sikerrel tett kísérletet. A közönség, mint illik, tapssal fogadta, játék végén pedig, mint érdemlé, kihivta. Játékáról bírálatot természetesen nem írhatván, csak annyit mondunk, hogy ha beszédsszerveit jól gyakorolja, és azon attitude-eket, melyeken a betanulás jelei még most meglátszottak, természetessékké simítja, rövid idő múlva művésznővé képezheti magát.

Mindkét műben nagy szerepet játszott a szerep nem tudás és a lassuság, mely a francia vigjátékok könyedségéhez nagyon rosszul illik.

A színházat fűtik.

Kedden, Dec. 3-kán

a péterfiai színházban

Donizetti nagy szinműve:

Don Sebastian

Sanca Anna javára fog adatni.

E folyóiratot helybeli könyvtáros Csáthy Lajos és Társának adtuk bizományba és kérjük t. cz. előfizetőinket, hogy minden a lap kiadmányozását illető dologban (minő p. o. a reclamatio) nevezett könyvtáros urakhoz (Piacz és Csapóutczáik szegletén) sziveskedjenek fordulni. Előfizetést azonban Farkas Ferencz elnök, Borsos Ferencz pénztárnok és a szerkesztő (Szélu. 2465. sz.) is folyvást elfogadnak. Teljes számu példányokkal még mindig szolgálhatunk.

A kiadóegylet.

Piacziárak nov. 26-kán.

Középár: 1 Pozsonyi mérő tiszta buza 4 f. 20 kr. — Két-szeres 3 f. 60 kr. — Rozs 2 f. 80 kr. — Árpa 1 f. 90 kr. — Zab 1 f. 30 kr. — Tengeri 2 f. 70 kr. — Köles 2 f. 80 kr. — Kása 5 f. 20 kr. — Egy mázsa szalonna 6 36 f. — kr. — Uj szalonna 30 f. 40 kr. — Egy font marhahus 18 kr. — Egy font sertéshus 18 kr. ujpénzben.

Kiadja a debreczeni Szinügyegylet.

Szerkeszti: Illésy György.

Debreczen 1861. Nyomatott a Város könyvnyomdájában.